

FRUESKOV VED FLENSBORG. I forrige Hæfte af D. O. F.'s Tidsskrift meddelte jeg S. 40 (efter Brev fra en tysk Forstelev), at min Ringmusevaage Nr. 57, »Frantz«, var skudt i »Marienhölzung ved Flensburg«. Jeg er bleven gjort opmærksom paa, at denne kønne Skov, hvor saa mange af vore Trækfugle tager sig et lille Hvil paa deres Rejser, fra gammel Tid hedder Frueskov.

H. CHR. C. MORTENSEN.

FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER.

FUGLEBESKYTTELSE I UNGARN I 1908—09. AF TITUS CSÖRGEY.

(»Aquila« 1909.)

Tre Aar er hængaaet, siden den ungarske Landbrugsminister Dr. Ignaz v. Darányi, i Anledning af den, 30 Maj 1906, afholdte Fuglebeskyttelse-Enquête, overdrog den kgl. ungarske ornithologiske Centralstation at indrette en regelret Fuglebeskyttelse i Statens Skove. Dette Arbejde skulde ikke alene gøres for at bringe den stærkt reducerede Fuglebestand paa Fode, men tillige for ved Eksemplets Magt, at søge at vinde saa mange Lag af Befolkningen som muligt for en regulær Fuglebeskyttelse.

De allervigtigste af dennes Virkemidler havde vi dengang allerede Berøring med. En Redekassefabrik i Baranyakáráz, som med Statstilskud havde kastet sig over Fabrikation af Redekasser og Fodringsapparater af Frih. Hans v. Berlepsch's prøvede System, var allerede i Gang. To vigtige forestod dog endnu; den første bestod i Tilpasningen af de eventuelle Virkemidler til de territoriale Ejendommeligheder, som allerede ved den første Begyndelse viste sig at maatte afvige fra de i Tyskland gjorte Erfaringer. Den anden Opgave var: at give de allerede i Observationer af Fugletrækket vel indøvede Forstmænd og det underordnede Personale Interesse ogsaa for den praktiske Fuglebeskyttelse, samt hverve Proselyter og Medarbejdere for Sagen ogsaa i andre Lag af Befolkningen.

I det Øjemed viste sig Forst- og andre Embedsmænds Haver som ideale Iagtagelsespladser. I 1907 blev der derfor anbragt 6000 Stk. Redekasser i 1000 Haver saavel i Bjergegne som i mindre kuperede Egne og tillige fordelt en tilsvarende Mængde Vinterfodringsapparater.

Samtidig satte man sig i Forbindelse med de Privatfolk, som allerede havde Fuglebeskyttelsesstationer, og opfordrede dem til videre Forsøg samt Indberetning over vundne Resultater.

Af de paa denne Maade indhøstede Erfaringer var hovedsagelig de fra Lavlandene sendte Beretninger interessante, da netop der en kunstig Fremelskning af Fugleliv syntes nødvendig men tillige ogsaa yderst vanskelig.

Forf. meddeler endvidere, at man 1908 kunde begynde at udsende Spørgeskemaer, af hvilke 165 viste sig egnede til videre Behandling.

Ved Undersøgelsen viser det sig, at det næsten er umuligt, at faa Insektædere til at benytte Redekasserne i Lavlande, hvor Spurveplagen har taget Overhaand, da Spurvene bemægtiger sig alle Kasserne. Saaledes i de berømte Vin- og Frugthaver i Kecskemét. I saadanne Egne nytter det kun at ophænge Kasserne i tæt sluttede Skovkomplekser og nøjes med at indrette Vinterfoderpladser i Frugthaverne, for at fængsle Mejsjerne om Vinteren til disse — altsaa paa den Tid de menes at gøre mest Nytte ved at fortære Æg og Larver af Insekter¹.

For Rigtigheden af denne Fremgangsmaade taler Resultaterne af de i Szentlőrinczer Skoven i Kecskemét indrettede Redekasseanlæg, hvor Mejsjerne har formeret sig i høj Grad.

Paa Grund af de ved Spørgeskemaer og Undersøgelser paa Stedet indvundne Erfaringer kan man nu skride til Løsningen af den for 3 Aar siden paabegyndte Opgave, nemlig Installering af Redekasser i stor Stil i Statsskovene.

Ifølge indhentede Oplysninger fra et Overførsteri, et Skovriderdistrikt, samt 40 Skovfogeddistrikter findes der disse Steder saadanne Skovarealer, paa hvilke man kan begynde med 100 Redekasser. Paa disse 42 Steder bliver der derfor ophængt 2866 von Berlepsch'ske Redekasser (20 % af Façon A og 80 % af B) i en gennemsnitlig Højde af 3 Meter fra Jorden. Til Vinterfodring installeres Foderhuse m. m. i Forstembedsmændenes Haver.

Efterat der i det foregaaende Aar er sørget for, at Statens Landbrugsskoler er bleven forsynet med Materiale, bliver der i dette Aar taget fat paa Statens Badekursteder og som første i Rækken det ved Landets Sydøstgrænse liggende Herkulesbad, som under Ledelse af Otto Herman og Overforstingeniør Franz v. Schjmessy bliver forsynet med 210 Redekasser og 40 kunstige Murhuller (hvorledes disse indrettes beskrives senere).

Ved beskrivende Tavler paa ungarsk og fransk søges paa denne Maade Interessen for Fuglebeskyttelse spredt i vide Kredse gennem Badestedets talrige Besøgende.

For at sprede Interessen for Fuglebeskyttelse i videre Kredse forsendes i dette Aar 558 Kasser, 13 Foderborde og 150 Kg. Solikkekerner gratis, hovedsagenlig til Folkeskolelærere.

Endelig bliver der begyndt paa Fremstilling af farvetrykte Fuglebilleder, af hvilke Hulebyggerne komme først i Rækken.

¹ Overs. Anm. En saadan Foderplads bør dog kun indrettes som en Slags Samaritan, som Hjælp til Selvhjælp. Man bør daglig i Magsvejr kun fodre lidt og helst med naturlige Fødeemner som Frø af forskellige Planter og kun fodre stærkt i strenge Tider, som stærkt Snefald og Islag, thi det er dog højst undskyldeligt, om Mejsjerne give Larver og Æg en god Dag, naar de kan hugge saa meget Talg og Fedt i sig, som de lyster. Fugle er vel i saadanne Tilfælde ikke bedre end Mennesker.

Resultater fra 1908.

Bearbejdelse af de 165 Spørgeskemaer.

Antallet af ophængte Redekasser var:

2490 A, 1005 B, 181 C, 32 D, tilsammen 3708 Stk.

Af disse blev 2041 Stk. tagne i Besiddelse:

af 1334 = 36 0/0 nyttige Fugle
 - 665 = 18 0/0 Spurve
 - 52 = 1 0/0 Pattedyr og Insekter
 1667 = 45 0/0 forblev tomme

Da imidlertid adskillige Kasser blev hængt forkert op i dette Forsøgsaar, kan man gaa ud fra, at et større Procenttal end 36 0/0 har været beboet af nyttige Fugle, naar kun Hensyn tages til de Kasser, som har været hængt rigtigt.

Næsteften Spurvene, hvoraf der var 655 i Indkvartering, er Musvitten (*Parus major*) den talrigste med 504, andre Mejsere med 387, andre nyttige Fugle 146, derefter Vendehals (*Jynx torquilla*) 150, 150, Spætmejse (*Sitta europæa*) 34, Hvidhalset Fluesnapper (*Muscicapa collaris*) 22, Træløber (*Certhia familiaris*) 12, Hærfugl (*Upupa epops*) 2 o. s. v.

Ved Kontrollen af Redekasserne til Fjærnelse af Spurve har man konstateret et Gennemsnit af Unger for:

Musvit	9 Unger	Spætmejse	6 Unger
Blaamejse	6-7 —	Træløber	6 —
Graamejse	6 —	Vendehals	8 —

Hvilke Indretninger tjente til Vinterfodringen?

Der blev i samtlige Statsstationer sørget for Vinterfodring: paa 57 Steder med Apparater fra Fabrikken i Baranynkárász, paa 37 Steder hjemmelavede Fodertag eller andre Indretninger. Hos Private befandt sig 52 Fabrik-Foderapparater tilligemed talrige andre.

Fodringsemnerne vare: Talg, Solsikkekerner, Hampe- og Græskarfrø, »Fodersten«, kogt Ris o. s. v.

De overvintrende Insektædere blev fortrinsvis fodrede med olieholdigt Frø (Hamp, Solsikke, Græskar, Agurk og Salatfrø¹) med dyriske Fedtstoffer (Talg og Spæk) og hakket Kød. Disse Stoffer blev enten lagt for sig eller smeltet ind i Talg som »Fodersten«, dels hjemmelavet, dels forskrevet fra ovennævnte Fabrik i 1/2 Kg. Stykker.

I Statskoven blev der i Træerne hængt Kadavere op af skadelige Rovdyr (Ræv, Vildkat og Maar) saavel som af Rovfugle. I et Tilfælde blev der ogsaa hængt Ost paa Træerne, som navnlig gerne toges af Musvit og Blaamejse. Til Frøædere blev der givet Avner og Smaakorn, Majs, Hirse, Raps, Græsfrø, Rester fra Kanariefugleburet og i nogle Tilfælde Brødkrummer.

¹ Foruden disse Ting kan anbefales Fedtegrever, som man hertilands saa let kan skaffe sig fra Svineslagterierne. De tages gerne af Solsort, Stær, Spætmejse, Rødkælk og Jernspurv. Overs. Anm.

Efter mange Iagttagelser og navnlig ogsaa efter Forf. egne Erfaringer fra Margareteøen i Buda Pest er Solsikkekerner Mejsernes kæreste Spise, som de endog foretrækker fremfor Fodersten, derefter Græskarfrø, og begge Slags Frø har den Fordel, at Spurvene ikke kan aabne Kernerne (af samme Grund har Anm. ogsaa foretrukket Solsikkefrø, men har dog i Vinter gjort den Erfaring, at Spurvene nøje passer paa, naar en Bogfinke har knækket et Frø og saa ganske simpelt bemægtiger sig Kernen). Et henrivende Syn er det tillige at se en Mejsle spalte og hakke en saadan Kerne op.

Imidlertid maa der ikke mangle Fodersten paa en saadan Plads, at ogsaa Solsorter og Spætter kan finde et passende Foder.

Hvor Spurvemængden er saa stor, at den virker afskrækkende paa Mejsler og andre Insektædere, maa man helst indrette en Strøplads til disse i nogen Afstand fra Foderhuset og kun belægge dette med saadanne Foderemner som Spurvene ikke kan magte, thi der er endnu ikke opfundet et saadant Foderhus, som afskrækker disse, ikke engang det i Tyskland saa stærkt anbefalede »Parus« Foderapparat.

Hvilke Forholdsregler blev tagne for at understøtte de i det frie ynglende Fugle? (Anlæg af Remiser eller Hække, i Egne med lutter Løvskov Indplantning af Granbusketter, Indretning af Drikkesteder.)

Hvor Naturen ikke selv sørger for den Slags Ting, bliver Mangelen afhjulpen; saaledes bliver der i Statsskovene plantet Remiser og Bærbuske, og Løv- og Naaletræbusketter saaledes beklippede, at de ved deres Tæthed kunne indbyde til Redepladser m. m. I udelukkende Løvskov bliver der plantet Fyr- og Granbusketter til Sove- og Vintertilflugtsteder. Ligeledes bliver der arbejdet paa at formindske Antallet af saavel forvildede Katte som Krager, Skader og Skovskader.

Ogsaa fra privat Side er der gjort meget ved Anlæg af Remiser og Hække. En Beretning fra v. Chernel's Forsøgstation i Köszeg lyder ordret: »Hele Distriktet er omgivet af et levende Hegn fra hvilket hist og her Buskgrupper med Træer og enkelte Fyrre rager frem. I det levende Hegn befinder sig gennemsnitlig for hvert 20de Skridt en Rede. Der yngler i disse: Svenske, Gulirisk, Bogfinke, Tornirisk, Gulspurv, Høgesanger, Tornsanger, Solsort og Tornskade.« Efter en Beretning er det lykkedes, ved Sammenbinding af flere Skud paa en Busk, at danne tætte Steder i Buskenes Vækst, som indbyder til Anlæg af Reder. Mere Held har man haft med at udlægge Redemateriale som Mos, Hestehaar, Kohaar, Bomuld og Raffia Bast, det sidste til Pirolen¹.

Videre omtaler Forfatteren den v. Berlepsch'ske Redekasse, Façon F, som ikke kan maale sig med Arpad v. Plathy's kunstige Murhule, og at Vipstjert og Rødstjert langt foretrækker denne for hin.

Forf. udbreder sig derefter meget vidtløftig om Spurveplagen og dennes Bekæmpelse. 70 Beretninger, som omtaler Spurven, udtaler

¹ Bomuld egner sig ikke til Reder som er anlagte i det frie, thi det skyder ikke Vand som Dyrehaar (Faareuld), og Rederne bliver efter Regn fugtige i lang Tid til Skade for Æg og Unger. Overs. Anm.

sig med kun faa Undtagelser om dens Skadelighed, og at den navnlig lægger Beslag paa de for andre Fugle bestemte Redekasser. Kun de Kasser, som ophænges i sluttede Skovkomplekser, er man sikker paa ikke bliver optagne af Spurvene navnlig Skovspurv.

Angaaende Placeringen af Redekasserne, om disse skal hænge højt eller lavt, paa frie Stammer eller skygget af Løvværk eller Busket, er Meningerne meget delte, og maa maaske ogsaa rette sig efter de lokale Forhold, men Forf.s personlige Mening er, at de skal hænges lavt, $1\frac{1}{2}$ Meter over Jorden, og beskyttes af Busket, da det saa ogsaa bliver et mere overkommeligt Arbejde at tilse Kasserne og ogsaa disse for Spurveleder.

Angaaende Størrelsen af de Redekasser, som er bleven mest foretrukne, afviger Beretningerne ogsaa, men Forf. er af den Mening, at dette Forhold retter sig efter hvilken Spætteart, stor eller lille, som i den paagældende Egn er almindeligst, da Spætten jo er Kvartermager for de mindre Huleynglere, saadan at forstaa, at hvor f. Eks. Sortspætte (*Picus martius*) eller Grønspætte (*P. viridis*) i en Egn er overvejende, de smaa Arvtagere da ogsaa er vant til rummelige Boliger og foretrækker de større Redekasser.

Efterat have omtalt Hyppigheden af de forskellige Fuglearter, som indfinder sig ved Foderbordene, kommer Forf. til Beretningernes Meddelelser om Fuglenes Fjender, af hvilke Huskat og Spurvehøg gør sig mest bemærkede.

Ved et Foderhus blev der nedlagt 3 Spurvehøge i en Vinter. Særlig opfindsom viste en saadan sig ved Skovfogedelevskolen i Görgenszentimre, idet den satte sig i et Hjørne af Foderbordet bag en Glasrude, hvorfra den saa overraskede de intet anende Fugle. Der omtales flere af denne kække Fugls Streger, som ogsaa er noksom bekendte herhjemme. Foruden Spurvehøg nævnes ogsaa Hønehøg, Dværgfalk og Skovskade som Fjender ved Foderbordene¹ og det anbefales at efterstræbe dem med Fælder og Bøsse.

¹ Danske Fuglevenner kan ikke være enige med denne, skal vi kalde det den tyske Opfattelse af Fuglebeskyttelse, med dens Fremhæven af Nytte- og Skadeligheds Theorien. Naar vi ved Ophængning af Redekasser bøder paa den ved det moderne Skovbrug indtraadte Mangel paa naturlige Redehuler, og søger at skaffe Smaafuglene saa megen Ro som muligt ved deres Formering, samt holder graa Krager, Spurve og omstrefjende Katte nede paa et passende Minimum — thi disse har kun kunnet formere sig, som sket, ved Menneskets Hjælp — og tillige tænker paa Fuglene i strenge Vintre — saa har vi gjort nok og bør ikke blande os videre i Naturens Orden. Det nytter ikke at tale om Nytte og Skadelighed, thi nærmere betragtet er der saa godt som ingen helt nyttig Fugl, saavel som heller ingen helt skadelig i sit Forhold til Mennesket. Den Fugl, som synes nyttig for Landmanden, kan Gartneren maaske ikke taale at se i sin Have. Kærligheden til Fuglene maa helst være af ren ethisk Art og Fuglelivet i sig selv, saaledes som det daglig viser sig, er ogsaa af tilstrækkelig Værdi for os, uden at vi paa den ene Side behøver at henfalde til Sentimentalitet, eller paa den anden Side slaa paa Nyttetheoriens mere materialistiske Tromme. Vi er ikke heller sikre paa, at en gennemført Massefodring er af det gode, og det er ikke umuligt, at man derved kan skabe mindre duelige Slægter. Hverken Dyr eller Mennesker kan taale altfor megen Medgang uden at degenerere.

For at beskytte Redekasserne mod Kattenes natlige Angreb foreslaas Hybenrosekviste og Hvidtjørn bundet om de Stammer, hvorpaa Kasserne hænges, eller at beslaa disse palissadeagtig med Søm, hvis Hovederne er knebet af. En Korrespondent foreslaar at smøre Larvelim i en bred Ring om Stammerne og paastaar, at Katte ikke holder af at faa Poterne tilklistrede.

Forf. mener allerede i det korte Tidsrum, hvorover Beretningerne spænder, at kunne paavise en materiel Nyttetvirkning af de tagne Forholdsregler, og umuligt er det jo ikke paa Steder, hvor den insektædende Fuglebestand før har været under Lavmaalet. Man kan maaske mene, at en rigelig Sangfuglebestand event. kan forhindre eller forsinke et større Larveangreb, men er dette først indtraadt — og deri er det moderne Forstbrug selv Skyld og ikke Mangelen af Fugle — saa kan ikke nok saa mange Fugle bringe det til at standse. Disse bryder sig ikke om disse Masser af Larver, dertil, alle af en Slags, og æder sig snart lede ved dem, ja nogle Forskere paastaar, at de hovedsagelig foretrækker de Larver, som allerede er befængt med Maddiker af Snyltehvepsen! Naar saaledes en af Beretningerne skriver: »De Smaaafugle, som paa Grund af Vinterfodring var holdt i Live i den strenge Vinter 1906, formindskede allerede i 1907 paa haandgribelig Maade og fik i 1908 næsten fuldstændig Bugt med den almindelige Larveplage! Hos mig mangler næppe et Blad paa Træerne«, saa har vel snarere andre Forhold som Formerelsen af Snyltehvepsen eller Bakteriesygdom gjort Arbejdet, saaledes som det jo gaar, naar et Larveangreb har varet en 5—6 Aar.

BERETNING OM INDEVÆRENDE AARS YNGLE-RESULTATER PAA JORDSAND, ALBUEN OG NORDEROOG AF DR. F. DIETRICH I HAMBURG.

(Ornithol. Monatsschr. Nr. 1, 1909.)

I. Jordsand.

Den 29 Maj iaar opholdt jeg mig en Dag paa Jordsand, og 31 Maj besøgte jeg den igen et Par Timers Tid fra List. Ved mit første Besøg sendte jeg Skipperen til Opsynsmanden, der kom os imøde, og lod spørge, om vi maatte gaa i Land paa Jordsand. I Henhold til sin Instruks forment han os dette, hvis vi ikke var i Besiddelse af en skriftlig Tilladelse, og da jeg præsenterede mig for ham som Formand for Foreningen Jordsand, forlangte han ganske korrekt en Legitimation, som jeg saa foreviste ham. For saa vidt gjorde han sine Sager helt godt, men angaaende Yngle-Forholdene var han ret daarlig orienteret, hvad der snart viste sig, skønt han Dagen igennem ikke havde andet at gøre end at bekymre sig om Rederne. Jeg spurgte ham straks, om ikke Havmaager, Bjergænder og Ederfugle havde taget Ophold paa Øen; men det vidste han intet om. Vi skred nu til at tælle de Reder, der var tagne i Brug, og hvis Tal han havde angivet til omtr. 200, og fandt, idet vi afsøgte den flade Klitrand meget nøje, paa Engen indenfor dog kun

de Steder, der fra tidligere Aar var mig bekendte som Rugepladser, 449 Reder af Alm. Terne (*Sterna hirundo*) og Kystterne (*Sterna macrura*), der indeholdt 1, 2 eller 3 Æg, 11 Reder af Strandskaden (*Hæmatopus ostreologus*), 3 Reder af Dværgterne (*Sterna minuta*) og 4 Reder af Præstekraven (*Ægialitis hiaticula*). Paa Vestsiden af Øen, forklarede Opsynsmanden mig, skulde der være 2 Reder, hver med 1 Æg, om hvilke han ikke vidste, hvilken Fugl de tilhørte. Det var Reder af Splitterne (*Sterna cantiaca*), der her paa det gamle Ynglested efter Aars Forløb igen havde gjort et Forsøg paa at yngle. Desværre er Rederne blevne forladte, inden Æggene var fuldtallige.

Med Resultatet var jeg meget tilfreds, thi vi havde 6 Juni Aaret før, altsaa 8 Dage senere, kun talt 420 Reder, der var taget i Brug, og tilmed var i indeværende Aar Vejret i Maj endnu ugunstigere end i det foregaaende Aar. Antallet af de benyttede Reder beløb sig 6 Juni d. A. til 501.

Efter at vi paa en noget omstændelig Maade havde tilberedt og spist vor Middagsmad, begav jeg mig endnu en Gang paa Vej, for at afsøge nogle flere Pladser. I Nærheden af Øens nordøstlige Hjørne hæver der sig paa Engen talrige, omtr. 20—30 cm. høje Græstuer, paa hvilke tidligere Havterne gerne yngede. Jeg fandt ogsaa adskillige Reder af denne Art. Da blev jeg pludselig opmærksom paa en mørk Genstand ved Siden af en af særlig højt og tæt Græs bestaaende Tue, og da jeg uden at ane noget traadte nærmere, strøg en Ederfugl (*Somateria mollissima*) afsted, som rugede paa 6 Æg. Jeg afsøgte nu denne Lokalitet nærmere og opdagede endnu en Havmaagerede (*Larus argentatus*) med 3 Æg. Det faldt mig da ind, at en Havmaage, forfulgt af Ternerne, havde opholdt sig der under Middagspausen. Saaledes havde jeg altsaa den Glæde at kunne konstatere 3 nye Ynglefugle paa Jordsand: Splitternen, Ederfuglen og Havmaagen.

Ved mit andet Besøg, 31 Maj, fandt jeg de tomme Skaller i Ederfuglereden. Ungerne var udrugede og er forhaabentlig godt og vel blevne store. Dværgterne-Kolonien var vokset til 28 Reder, ogsaa Strandskaderederne var forøgede i Antal; dog lykkedes det heller ikke denne Gang at finde Reder af Hvidbrystet Præstekrave og Rødben, af hvilke to Arter der fandtes flere Par.

Højdepunktet for Ynglevirksomheden falder i Tiden fra 16 til 23 Juni. Det samlede Antal af dette Aars Ynglefugle paa Jordsand beregner jeg til 2600—2700, det samlede Antal af udrugede Unger til omtr. 2800. Ved denne Beregning er jeg gaaet frem paa følgende Maade: Den 23 Juni fandtes 796 Reder med Æg i. Da Havternen og Alm. Terne ruger 16, højst 17 Dage og lægger deres Æg med Dags Mellemlum, saa kan de samtlige 489 Reder fra 2. Juni ingen Æg have indeholdt til den ovennævnte Termin (23 Juni). Thi selv i det mindst gunstige Tilfælde, at hver Rede 2 Juni kun indeholdt 1 Æg, saa er Kuldene 6 Juni fuldtallige og senest udrugede 23 Juni. Iblandt de 796 Reder fra 23 Juni kan der altsaa ingen være af de 489 Reder fra 2 Juni. Derefter andrager det samlede Antal af Reder

og Ynglepar mindst 1250. Paa samme Maade har jeg beregnet Tallene for de øvrige Ynglefugle og er saaledes kommet til den samlede Sum af 2600—2700 Ynglefugle.

II. Albuen.

I den lille By List indfandt sig i indeværende Aars Pintse en Række Medlemmer og Venner af Foreningen Jordsand, som ønskede at gøre Bekendtskab med det interessante Fugleliv paa Albuen. Det var mig en stor Glæde at kunne gøre de Besøgende opmærksomme paa vore Skatte dér, og jeg ved ogsaa, hvilken Nydelse de har haft af de Timer, som vi tilbragte paa Albuen og List. Da jeg kom fra Jordsand og landede ved List, fandt jeg Hr. Dr. Konrad Guenther, Privatdocent ved Universitetet i Freiburg, allerede tilstede. Den næste Dag indfandt sig Hr. Dr. Hendel med Frue fra Hamburg og Hr. Forstassessor Domeier fra Barnstedt og om Tirsdagen Hr. Landmaaler Cordes fra Hamburg. Saaledes var jeg 3 Gange paa Albuen og har erhvervet et nøje Indblik i dette Aars Yngleforhold. Og hvad jeg saa, var højst fornøjeligt. Havmaagerne er tagne betydeligt til i Antal, ligeledes Dværgterne, Hvidbrystet og Alm. Præstekrave og Ederfuglene. Stormmaagerne (*Larus canus*), af hvilke jeg ifjor kun var i Stand til at opdage 1 Rede, udgjorde to smaa Kolonier, en imellem Albuspidsen og Østfyret, en anden ved Vestfyret, tilsammen med 16—18 Par. Rovterner (*Sterna caspia*) har iaar haft 11 Reder. Desværre er i Følge Hr. Otto's lagttagelse straks i Begyndelsen to Reder blævne plyndrede af Havmaager. En Tilbagegang bemærkedes i Bestanden af Alm. Terne og Havterne, og denne forklarer jeg mig af en Udvandring til Jordsand, hvor der iaar har ynglet c. 600 Par flere end ifjor.

En ejendommelig Forskydning af Redepladserne har fundet Sted hos Havmaagerne. Tidligere foretrak de den anden og tredje Klitkæde, regnet fra Havet; iaar stod de fleste Reder paa den første Klittrække, ja et ret stort Antal endogsaa paa den flade Forklit, der kun sparsomt var bevokset med Klitgræs. Derved er de komne i ret nært Naboskab til Rovterne, hvad der synes betænkeligt. To Gange har jeg iaar set en Havmaage flyve afsted med en Ederfugle-Ælling; fra en Ederfugl, der havde ruget i Nærheden af det østlige Fyrtaarn paa Yderskraaningens af den første Klit, var samtlige Unger røvede. Maagerne havde, som de plejer, benyttet Ællingernes Marsch fra Reden til Vandet til at falde over dem. Hr. Otto vidste Besked med flere lignende Tilfælde. Under disse Omstændigheder synes det nødvendigt at fjerne Havmaagerne fra det altfor nære Naboskab med Rovterne. Da jeg var der i Oktober afstak jeg en Linie med Rovternernes Redeplads og paalagde Hr. Otto at forhindre Yngleforsøg af Havmaagerne indenfor denne Linie ved i rette Tid at fjerne Rederne. Endvidere er det taget under Overvejelse at forlægge Kolonien af Rovterner til Jordsand paa den Maade, at man anbragte enkelte Æg under dertil egnede Ynglefugle paa Jordsand.

Desværre mangler endnu en saadan Ynglefugl paa Jordsand. Med Splitternen kunde man vente et godt Resultat.

III. Norderoog.

Den 5 Juni vandrede vi tidlig om Morgenen fra Hooge tilfods over Vaden til Norderoog. Den tidligere Ejer, Hr. Feddersen, var vor Fører paa denne Vej, der tog omtr. halvanden Time. Da vi nærmede os Øen kom Opsynsmanden Vand, om hvis Interesse for sin Post Hr. Feddersen allerede havde fortalt mig en hel Del godt, os imøde, bevæbnet med en lang Bambusstang. Han førte os først til Hytten, der af Hensyn til Stormfloderne om Vinteren, staar paa 3 m. høje Bjælker. Foran Hytten laa de af ham samlede Træsager, Bjælker, Brædder, Fiskekasser og Bambusstænger stablede op i den skønneste Orden. Tilhøjre for Stigen, der førte op, havde han anbragt et Skilt med et Vers i det danske Sprog, der i Oversættelse lyder omtr. saaledes: »Ich bin hier allein mit meinen Vögelein; uns darf niemand stören, des wollen wir uns freuen und glücklich sein«. Oppe i Hytten saa alting meget ordentligt og renligt ud: Sengen i et bredt Aflukke ved Bagvæggen, Bordet med Redskaberne langs Væggen, Arnestedet o. s. v. For at kunne iagttage »sine« Fugle fra Hytten uden at forstyrre dem, overse hele Øen og i rette Tid at kunne lægge Mærke til, naar en Baad nærmer sig, havde han udenfor lagt Løbeplanker rundt om Hytten. Fra dette ophøjede Udkigssted kunde man fuldstændig overse ikke blot Øen, men ogsaa det flade Vand i Miles Omkreds; derfra bemærkede jeg allerede Splitternernes Ynglested, der ligesom det foregaaende Aar fandtes paa Øens Nordvestkant. Der vendte vi os først hen. Som Snefnuggene i en Snestorm hvirvlede de opkræmte Splitterner over os imellem hverandre i Luften, men satte sig straks igen paa Rederne, saa snart vi bare havde fjernet os nogle Skridt fra Ynglepladsen. Det var dog ikke en enkelt sammenhængende Plads, men 4 i Nærheden af hverandre liggende Pladser, der var tagne i Brug til Rederne, hver omtrent 30 m. lang og 15—20 m. bred. To af disse Pladser naaede fra den indre Eng ud over den flade Klit til Forstranden. Rederne staar som bekendt meget tæt ved hverandre, saa at der kommer en Flade paa højst 9 □ cm. paa hver. Det var nu paafaldende, at mange Æg var lagt mellem Rederne, tildels meget snavsede og allerede gaaede i Forraadnelse; efter Fradrag af disse Reder, der af Opsynsmanden fejlagtig var talt med, blev der tilbage en Bestand af omtr. 1600—1800 Reder med normalt rugede Æg. Jeg paalagde Opsynsmanden at fjerne de Æg, der var lagt udenfor Rederne, for at de ikke skulde forpuste Luften, og kun at notere de rigtige Reder i sin Liste. Heraf forklares Tilbagegangen fra 1980 Reder 2 Juni til 1882 10 Juni. Da jeg det foregaaende Aar, i hvilket den tidligere Ejer havde samlet, kun havde talt omtr. 700 til højst 800 Reder, saa formoder jeg, at en Del af Parrene ganske opgiver at yngle for det Aar, efter at der er taget 2 eller 3 Æg fra dem. Thi det vilde ellers være mig uforklarligt, hvorfra der pludselig var kommet endnu ca. 1500 Par Splitterner.

Havmaagerne yngler i den sydvestlige og sydlige Del af Øen i det høje Græs paa Engen og paa den flade Klitvold. Ogsaa her er der flere Gange iagttaget Røverier. Jeg havde derfor paalagt Opsynsmanden at samle Havmaageæggenes indtil 1 Juni og aflevere dem til Hr. Feddersen, for at Havmaagerne paa denne Maade kunde blive sat lidt tilbage i deres Ynglevirksomhed, Splitterne derimod faa et Forspring; ellers var det at frygte, at Splitterne med deres Unger kom til at bære hele Omkostningen med Ernæringen af de unge Havmaager. Men paa denne Maade fik Splitterne et Forspring paa idetmindste 14 Dage, saaledes at deres Unger paa den Tid, da Havmaagerne tvinges til at skaffe Føde til deres egne Unger i større Mængde, allerede var voksede nogenlunde til og derved ikke blev udsat for den Fare at blive røvede. De første Æg finder man hos Havmaagerne saavel som hos Splitterne mellem 16 og 18 Maj.

Havternen og Alm. Terne yngler hovedsagelig ved Priel i den sydøstlige Del, enkelte Par dog spredt over hele Øen, Strandskaden paa hele Klitkranen. En Strandskade havde opslaaet sit Bo i en ilanddreven Fiskekasse, der halvvejs var fyldt med Sand.

Dværgternekolonien findes paa N. og N. V. Stranden, ikke langt fra Splitternernes Yngleplads; den har en ret lang Udstrækning, da Stranden kun er smal.

Af Hvidbrystet Præstekrave havde Vand opdaget 21 Reder. Den, der selv engang har ledt efter saadanne Reder, ved, hvor vanskeligt det er at finde dem, ikke blot fordi Æggene er temmelig smaa og paa Grund af deres Farve meget let overses, men ogsaa fordi denne Præstekrave ikke binder sig til nogen bestemt Lokalitet. Saaledes stod nogle i Sandet mellem det sparsomme Klitgræs tæt ved Strandbredden, andre i Græsset paa Engen, andre i det opdrevene tørre Affald, et Stykke borte fra Stranden. Paa Süderoog fandt jeg en Gang en Rede under den ca. 25 cm. høje, sandede Brudkant af Hallogen, fuldstændig dækket ovenfra, og paa Sylt en, der stod paa Lerjord, der var sprunget i Stykker som Følge af Tørken, og fra hvilken man havde bortfjernet Grønsværen. Maaske endnu besværligere er det at finde Rødbenens Reder; dog ogsaa af disse havde den utrættelige Vand fundet 10. Han fortalte mig, at Fuglene om Dagen altid forlod Reden endnu, mens han var langt borte, og at han derfor ikke havde kunnet finde nogen. Tilsidst var han om Aftenen gaaet ganske sagte omkring og havde saa nøje afsøgt det Sted, hvor en Rødben fløj op i hans Nærhed, og havde for det meste ogsaa fundet Reden.

Stokænderne (*Anas boscas*) var for største Delen færdige med at ruge. I en Rede, der efter Vands Mening endnu skulde indeholde Æg, var Ungerne lige krøbne ud; den gamle var, da vi kom derhen kun fløjet nogle Skridt ind paa Engen, og da vi efter at have kastet et Blik paa Reden gik bort, vendte den straks igen tilbage til Ungerne.

Meget interessant var Gravændernes (*Tadorna cornuta*) Reder. Da der ikke findes Huler paa Norderoog, havde den ene And anlagt sin Rede ganske frit i det høje Græs, hvor den frembød et prægtigt

Skue med de store elfenbenshvide Æg og Indfatningen af graahvide Dun. De to andre Reder stod noget dækkede fraoven under det af Vinterens stærke Bølgeslag sammendrevne Affald, der paa den ene Side var hævet noget af Græsset, der skød tilvejs. Vi vil næste Aar forsøge at skaffe Gravænderne bedre Lejlighed til at yngle ved Hjælp af omvendte Fiskekasser. Den ene And havde desværre forladt sin Rede, der indeholdt 11 Æg. Jeg formoder, at den samme And da havde gjort et andet Forsøg paa at yngle, og at Reden med de 5 Æg tilhører den. De 11 forladte Æg tog jeg med, for at lade dem ruge ud i Hamborg; dog viste det sig her, at Blommen, som det sker ved længere Henliggen, havde sænket sig paa den ene Side og der var klæbet fast.

Ganske mærkværdige Redesteder havde Stærene udsøgt sig paa Norderoog. Et Par havde indlogeret sig i Komfurets Rør. Vand, der bemærkede det i rette Tid, tog Reden tilligemed Ungerne ud og satte dem indeni en Kasse, som han i en Fart fik lavet til, og i hvilken Ungerne lykkelig og vel alle blev store. Seks Reder stod under omvendte Fiskekasser paa Jorden. Fiskekasserne har paa begge Smalsider Huller til at stikke Haanden ind i, naar de skal bæres bort. Disse Huller benyttede Stærene som Flyvehuller. Det vide Rum indenfor var for største Delen fyldt med Redemateriale. Men nogle Reder stod, hvad jeg ikke havde anset for muligt, frit paa Jorden i Græsset. Hr. Feddersen har hvert Aar iagttaget den Slags Reder.

Sluttelig betroede Vand mig, at han havde endnu en Rede af Dværgternen, der mærkværdigvis indeholdt 4 Æg og ikke stod paa den fri Strand, men imellem løst Halm. Jeg lod ham vise mig den og fandt en Rede af Alm. Præstekrave. Efter at jeg havde vist Vand Forskellene i Æggenes Form og Farve samt Fuglen, der befandt sig i Nærheden, har han senere været i Stand til at adskille disse Reder og Æg fra Dværgternens. Medens Alm. Præstekrave er fremherskende paa Jordsand og Albuen og Hvidbrystet Præstekrave er mere sparsomt repræsenteret, er Forholdet omvendt paa Norderoog.

Hvad nu Resultatet i det hele taget af Rugningen paa Norderoog angaar, saa er det faldet meget tilfredsstillende ud. Efter min Beregning har der paa Norderoog ruget ca. 6300—6400 Fugle = 3150—3200 Par, og de har opfødt ca. 6200 Unger. Næste Aar vil vise, paa hvilken Maade det har indvirket paa Koloniernes Forstørrelse, at man har undladt at samle Æg.

Opsynsmanden Vand, der har hjemme i Brede ved Bredebro, bad mig give ham Posten paa Jordsand næste Aar, da han der er nærmere ved sin Familie, og Provianteringen dér er nemmere og mindre bekostelig for ham. Det stemmede overens med mine egne Ønsker. Posten paa Jordsand er den mest ansvarsfulde, da der stadig igen fra Sylt bliver gjort Forsøg paa, ogsaa uden Legitimationskort, at besøge Øen og om muligt medtage Æg, selv om det kun er enkelte til Erindring. Men Vand tillader Ingen at komme paa Øen uden Kort og søger rørende for »sine« Fugle. Om Eftermiddagen, mens jeg opholdt mig paa Norderoog, nærmede en Baad

sig Øen, nogle Personer steg ud og gik over den tørre Wade til Øen. Jeg kunde gennem min Kikkert se, at der var en eller to Militærpersoner imellem. Det var, som jeg senere erfarede, en Officer af Generalstaben, der skulde paany optage de trigonometriske Punkter og havde nogle Soldater med til Assistance. Vand var gaaet dem imøde og havde afkrævet dem en skriftlig Tilladelse, ellers maatte de ikke betræde Øen. Det var allerede kommet til en temmelig heftig Forklaring, da Sagen blev ordnet ved min Mellemkomst. Jeg er overbevist om, at Vand kun var vejet for Magten, hvis jeg ikke heldigvis havde været tilstede paa Norderoog. Han er helt ud Mand for at træde i Skranken for sine Myndlige, og saadan en Mand behøver vi frem for alt paa Jordsand. Norderoog ligger mere afsides og er mindre udsat for Besøg af Badegæsterne; tillige tager Hr. Feddersen sig endnu stadig af Norderoog, saa at Faren for Uregelmæssigheder eller Overskridelser af Instruksen ligger meget fjernere.

Besøg i Fuglekolonierne paa Jordsand, Albuen og Norderoog er ikke blot velsete f. s. v. det gælder Medlemmer af Foreningen Jordsand, men alle Venner af vor Fugleverden er velkomne, ikke blot fordi Interessen for vore Bestræbelser bliver vækket og befordret derved, men ogsaa fordi disse Besøg kan tjene til at kontrollere Opsynsmanden, naar nemlig de Besøgende vil give mig nøjagtige Oplysninger om hvad de ser, navnlig om Antallet af Reder, Æg eller Unger. Legitimationskortene, der bliver udleverede af mig, skal afleveres til Opsynsmanden, naar man betræder Kolonien; tillige anmodes man om at indføre sit Navn tillige med Bolig og Datum for Besøget paa en Liste, der henligger hos Opsynsmanden.

FUGLEKOLONIEN PAA LANGEORG. AF OTTO LEEGE, OSTERMARSCH.

(Efter Ornithologische Monatschrift. 1909. Nr. 12.)

Den betydeligste og i Henseende til Flademaal mest udstrakte Fuglefredningskoloni paa hele Nordsøkysten er den paa Langeoog, den anden Ø Øst for Norderney. Den omfatter hele den østlige Halvdel af Øen i en Længde af 7 Kilometer og en gennemsnitlig Bredde af næsten 1 Kilometer, derfra dog undtaget den store, mod Fastlandssiden beliggende Græsstrækning, paa hvilken navnlig Strandskader, Viber og Rødben ruger. Midt i 70erne blev Kolonien grundlagt af Regeringen og har hurtigt udviklet sig under godt Tilsyn. En bred Forstrand skiller mod Nord Fredningskolonien fra det aabne Hav, en dyb Havarm, Otzumer Balge, mod Øst fra Øen Spieteroog, mod Vest »Grosse Schloop«, et tidligere Gennembrud, der indtil den sidste Tid delte Øen i to Halvdele, der imidlertid nu atter er forenede ved en Dæmning, fra den vestlige Ende, Inselbad, og mod Syd skiller en frodig Græsstrækning den fra Fladvandet.

En kløftet, indtil 15 Meter høj, bevokset Klitrække, hvis vestlige Del, Melkhörn, navnlig er floristisk interessant, udfylder Kolonien mod Syd, mod Nord derimod de af Sandstorme sammenblæste, kun

med stift Marehalm tyndt bevoksede gulhvide, sønderrevne Strandklitter, og imellem begge strækker sig en vid Længdedal, som hyder Fuglene velkommen Rugeplads. Paa mange Steder har Stormfloden gennembrudt Klitdæmningen, og efter saadanne Gennembrud forvandler den omtalte Dal sig til en Saltvandssø i længere Tid, ikke egentlig til Gavn for Vegetationen.

Medens et Vildnis af Strandtorn gør de fleste Dale paa Borkum og Juist utilgængelige, mangler denne, navnlig for Smaafuglene yderst vigtige Busk næsten paa de østlige Øer, og i Kolonien paa Langeoog finder man kun en mere udstrakt Bestand i Melkhörn. Ogsaa Krybepilen, som ikke maa undervurderes, mangler næsten, endvidere mangler forannævnte Øers tætte Brombærranker paa Langeoog, og disse Omstændigheder forklarer tilstrækkeligt Mangelen paa de i Buske boende Smaafugle.

Efter at jeg i flere Aar ikke havde besøgt Langeoog, var jeg i Aar ude at tilse Kolonien 26 og 27 Juli. Forholdene er forbleven nogenlunde uforandrede, selv om man ikke kan undlade at lægge Mærke til en Aftagen af næsten alle Fuglearter til Gunst for Havmaagen.

Havmaagerne (*Larus argentatus*), der tidligere beboede den vestlige Ende af Kolonien, har fornylig udvidet deres Rugeplads længere mod Øst; efter mit Skøn turde Antallet af Par paa ingen Maade overskride 5000, selv om der i Folkemunde saavel som i »Vejviser paa Langeoog« er Tale om »Hundretusende (!) af Søfugle«, som ruger her tidligt (!) om Foraaret, svæver kredsende højt oppe i Æteren over vore Hoveder og med deres Vinger fordunkler Solen (!) eller i talløse (!) Skarer omkredser Damperen til Langeoog. Skade kun, at det ikke er Virkelighedsbilleder, og at den nøgterne Kritiker maa ødelægge dette Blændværk af alt for lokalpatriotiske Fantaster. Ganske vist fordeler Maagerne sig over en ikke let overskuelig Strækning, og man faar mindre Indtryk af »den store Masse« end f. Eks. paa Memmert, hvor henimod 1000 Par trænge sig sammen paa nogle faa Hektarer Land, men enhver, der for Alvor anstrenger sig med at anstille Sammenligning mellem Antallet af Reder og de til disse hørende, i Luften kredsende Indehavere, han vil efterhaanden bringe det til en tilnærmelsesvis rigtig Angivelse. De første Æg fandt Opsynsmanden i Aar 3 Maj, dog saa jeg endnu 27 Juli enkelte forsinkede Kuld. Ved Ebbetid søger de flyvefærdige Unger med de Gamle ud paa Vaderne, men søger ved Flodtid tilbage til deres Fødesteder, hvor de da gerne samler sig paa den store Længdedals Forhøjninger eller anbringer sig i Rækker paa de højere Klitkamme. Henimod Slutningen af Læggetiden finder Opsynsmanden hvert Aar enkelte Dvergæg imellem Æggene, men væsentlig Farveforskel i Sammenligning med de første Kuld er ham ikke paafaldende.

Stormmaagen (*Larus canus*) hører nu med til Langeoogs staidige Ynglefugle. Som Svar paa en skriftlig Forespørgsel i Juni meddelte Opsynsmand Lüken mig, at der befandt sig henimod 10 Par i Kolonien. Ønsket om at undersøge denne Opgivelse var for mig

bestemmende til, desværre noget sent, at opsøge Langeoog; thi jeg holder en klar Oversigt over Udbredelsen og den successive Tiltagen af disse vor Kolonis yngste Borgere for meget betydningsfuld. Til Dato er der altsaa for det østfrisiske Gebets Vedkommende konstateret 2 Rugepladser for Stormmaagen, Memmert og Langeoog, hvorimod de ikke, efter Meddelelse fra den derværende Opsynsmand, endnu har holdt deres Indtog paa Borkum, hvor jeg ogsaa troede, de fandtes. Hr. v. Pelt-Lechner skriver til mig om deres Ynglen — foruden paa Rottum — paa Øen Schouwen ved den hollandske Vestkyst; altsaa en endnu videre Fremtrængen mod Vest.

Den 26. Juli besøgte jeg Langeoogs Sydvesthjørne, det ensomme Flinthörn, som først dannedes efter Stormfloden i 1825 og viser en vis Lighed med Memmert. Straks da jeg betraadte Klitterne, blev jeg modtaget med ængstelige Skrig af et Stormmaagepar, og Fuglene, som stødte heftigt efter mig, viste den samme Adfærd som Memmerts Ynglefugle, saa jeg blev sikker paa, at de havde deres Rede i Nærheden. Jeg afsøgte alle dertil egnede Pladser, men fandt den ikke og skjulte mig derfor i det høje Marehalm for at afvente, hvor Fuglene vilde slaa sig ned, men trods flere Timers Venten satte de sig ikke til Ro, men omkredsede mig ganske lavt, stadig ængstelig skrigende. Under alle Omstændigheder holdt Ungerne sig skjult i det høje Klittag, thi der, hvor dette var højest og tættest, tiltog de bekymrede Forældres Angst synligt.

Den følgende Dag fik jeg baade Gamle og Unger at se indenfor Koloniens Omraade. De vover sig ikke midt ind imellem de store Maager, men de holder sig ligesom paa Memmert mere afsides. I Klitterne paa Melkhörn og i den brede Sænkning Nord for »Klostermeierei«, hvor kun nogle faa Strandskader gør dem Selskab, finder man deres Rugepladser. Ungerne var allerede flyvefærdige, men Opsynsmanden førte mig til de forladte Reder, som var anbragt paa en Fod høje, flade Forhøjninger (»die Bülden«) som hist og her hæve sig fra den næsten vegetationsløse Lavning. De ved Rugetidens Begyndelse næsten nøgne Forhøjninger viser nu en svag Plantevækst; kun de forkrøblede, børsteagtige Blade af *Weingärtneria canescens* stritter i Vøjret, og Kællingetandens krybende Stængel søger forgæves at dække det smudsiggraa Sand. Her saa jeg de af kun faa, tørre Straa bestaaende Reder, i hvilke Opsynsmanden altid kun fandt 2 Æg. Af de 5 Par, som i Aar beboede Memmert, havde derimod 4 Reder hver 3 Æg, medens den ene havde 2 Æg, ligesom de stærkt forede Reder var anbragt midt i frodigt Græs. Ikke langt fra Rederne sad 4 Unger, der, da vi nærmede os, fløj op sammen med deres Forældre og deltog i de voksne Maagers Concert. Jeg saa lige saa mange flyvefærdige Unger med deres Forældre i Klitterne paa Melkhörn. Man maa nu være spændt paa Stormmaagens videre Tiltagen.

Hos Ternerne sporer man ogsaa her som overalt ved Kysten en stadig Aftagen. I Kolonien har de allerede manglet længe, og saa at sige kun ved Osterhook, den yderste, østlige med Muslinge-

skaller dækkede Sandtunge. ruger endnu højst 100 Par, nogle faa paa Flinthörn. Den almindelige Terne (*Sterna hirundo*) synes at være den fremherskende, thi næsten alle Rederne skal efter Op-synsmandens Udsagn have indeholdt 3 Æg, medens Kystternen (*Sterna macrura*) hos os kun lægger 2 Æg. Nogle Dusin Dvergterner (*Sterna minuta*) ruger sammen med disse.

Stokanden (*Anas boscas*) ruger i et Antal af ca. 10 Par paa Øen, og det saavel paa de sumpede Steder som paa alle øvrige Steder.

Ogsaa Gravanden (*Tadorna cornuta*) er, ligesom de øvrige Fugle, aftaget i Antal. og kun henimod 30 Par findes endnu paa Øen. Kaninerne har allerede været udryddede i mange Decennier, men der findes endnu adskillige Huler, der almindeligvis finder Anvendelse som Rugeplads. En Rede, som allerede var forladt af Ungerne for 14 Dage siden, saa jeg anbragt i en Krybepil. Ogsaa i tidligere Aar er der af og til funden Reder, anbragt i Græsset, ligeledes i den ret yppige Bevoksning af Dueurt. Nogle faa kunstige Huler, beregnede til enkelte Par, er anlagte og benyttet ogsaa.

Strandskaden (*Hæmatopus ostreologus*) yngler spredt over hele Øen, med Forkærlighed paa den yderste Græsstræknings højere Steder, ligesom ogsaa gerne paa Lille Schloop. Antallet af ynglende Par er større end paa de fleste andre Øer; der maa paa det nærmeste være 50 Par. Ogsaa her finder man stadig Kuld med fire Æg.

Præstekraven (*Ægialitis hiaticula*) lever spredt, hvor Stranden er dækket med Sand eller Muslingeskaller, i mindre Antal end tidligere, men hyppigst paa Osterhook.

Viber (*Vanellus cristatus*) træffer man næsten overalt paa de fugtige, græsbevoksede Steder, mindre i Dalene mellem Klitterne, men saa meget desto mere paa den ydre Græsstrækning. Deres Antal beløber sig til omtrent 30 ynglende Par.

Brushønsene (*Machetes pugnax*), der tidligere var ret hyppige, forsvinder efterhaanden fra Øerne. Paa den ydre Græsstrækning blev i Aar iagttaget endnu 2 Par.

Rødbenen (*Totanus calidris*) er endnu hyppig, først og fremmest sammen med Viben paa den ydre Græsstrækning, men mange yngler ogsaa i Klitstrækningen imellem Pil.

Fasanerne, der ligesom paa Nabøerne er sat ud af Jagtejerner, holder sig trods den ringe Dækning ret godt, og deres Reder finder man navnlig paa Klitrækkens sydlige Skraaninger, sjældent i selve Klitterne, medens de ligeledes udsatte Agerhøns har været forsvundne i ca. 4 Aar.

Gøgen (*Cuculus canorus*) forekommer ganske vist, men mindre hyppig end paa vestlige, buskrige Øer.

Forstuesvalen (*Hirundo rustica*) ser man ret talrigt i Landsbyen; 2det Kuld synes endnu at være langt tilbage, formodentlig som Følge af det ugunstige Vejr i Juli.

Bysvalen (*Hirundo urbica*), som savnes paa de fleste Øer, har sat Bo ret talrigt paa Kuranstalten, hvor dens Reder næsten al-

tid er anbragt parvis paa Forsiringerne over de massivt byggede Verandaers Rundbuer.

Graaspurven (*Passer domesticus*) fodrede navnlig sine Unger i Hospitalets efeubevoksede Vægge; Stærenes (*Sturnus vulgaris*) andet Kuld Unger opholdt sig paa de omliggende Enge, og Unger af Tornirisk (*Cannabina linota*) havde anbragt sig paa Landsbyens faa Buske.

Lærker (*Alauda arvensis*) og Engpibere (*Anthus pratensis*) er lige saa talrige som paa de andre Øer, sidstnævnte saa man endnu overalt parre sig. Af den hvide Vipstjært (*Motacilla alba*) saa man kun faa, den gule overhovedet ikke; af den graa Digesmutte (*Saxicola oenanthe*) traf jeg kun et Par ved Klitslottet. Det er ret paafaldende med denne engang saa almindelig udbredte Arts Forsvinden overalt, medens derimod den her tidligere næsten ukendte brunstrubede Digesmutte (*Praticola rubetra*) tager til i Antal.

DEN SVENSKKE LOV OM NATURFREDNING.

(Fauna och Flora, Häft 4, 1909.)

Af den svenske Lov om Naturfredning aftrykkes efter »Fauna och Flora« nedenstaaende Uddrag:

Vil nogen udvirke Fredlysning af et Omraade, som er af særlig Interesse for Kendskaben til Landets Natur, eller som iøvrigt paa Grund af mærkelig Naturbeskaffenhed skønnes at burde beskyttes for Fremtiden, skal Ansøgning derom indgives til Lensmanden for det Len, hvorunder det paagældende Omraade hører.

Ansøgningen skal indeholde:

Oplysning om Naturmindesmærkets Beskaffenhed og Beliggenhed.

Angivelse af, hvem der er Stedets Ejer samt dem, der ejer Brugsret, Servitutsret eller anden Ret.

Forslag til Fredningsbestemmelserne.

Forslag til den Maade, paa hvilken Stedet bør kendetegnes og, hvor dette fordres, indhegnes.

Ansøgningen skal, naar den ikke indgives af Stedets Ejer, vedlægges en skriftlig Erklæring fra denne.

Overgaar Stedet, efter at Ansøgningen er indgivet, til anden Ejer, er det ikke til Hinder for Ansøgningens Bevilling.

Er Ansøgningen indgivet i Overensstemmelse med foranstaaende, bekendtgør Lensmanden ved offentlig Kundgørelse dette; de der maatte have noget at erindre derimod, skal senest 2 Maaneder efter Kundgørelsens Offentliggørelse bevisliggøre deres Krav for denne.

Ovennævnte Kundgørelse indrykkes paa Ansøgerens Bekostning ufortøvet i Lenskundgørelserne og de stedlige Aviser samt oplæses i den stedlige Kirke; desuden sendes den med Posten til alle kendte Indhavere af Brugsret etc.

Omkostningerne skal paa Opfordring erlægges forskudsvis af Ansøgeren.

Saafrømt der indenfor den fastsatte Tid gøres Indsigelse af nogen, der beviser, at han ejer (og har ejet før Ansøgningens Indgivelse) Brugsret etc. af Stedet, hvilken lider Skade ved Ansøgningens Bevilling, maa denne ikke bevilges, saafrømt nævnte Skade ikke er at anse for uvæsentlig. Undlader Brugsejerne at nedlægge den foreskrevne Protest, har de ikke senere nogen Indflydelse paa Fredningsbegæringen.

Naar en Ansøgning ikke er indgivet ved Vetenskapsakademien, eller vedlagt en Udtalelse derfra, skal der indhentes en saadan fra nævnte Akademi, og Ansøgningen maa ikke bevilges, naar den ikke anbefales af Akademiet.

Har Vetenskapsakademien anbefalet Ansøgningen, og der ikke fra anden Side nedlægges Protest, underretter Lensmanden Ansøgeren om, at Ansøgningen vil være at bevilge, naar Stedet paa Ansøgereis Bekostning er afmærket, og hvor dette gøres nødvendigt, indhegnet efter de Bestemmelser, Lensmanden foreskriver desangaaende.

Naar disse Fordringer er sket Fyldest, bliver Stedet af Lensmanden erklæret for fredlyst Naturmindesmærke.

Kundgørelse om Fredlysningen, indeholdende nævnte Bestemmelser, skal ufortøvet indrykkes i Lenskundgørelserne og de stedlige Aviser samt, hvor det skønnes nødvendigt, meddeles ved Opslag paa Stedet.

Fyldestgør Ansøgeren ikke Betingelserne, eller gøres der Indsigelse mod Ansøgningens Bevilling, skal denne afslaaes.

Over fredlyste Naturmindesmærker skal Lensmanden føre Register, indeholdende de nærmere Bestemmelser, der meddeles af Kongen.

Afskrift af, hvad der i Aarets Løb er indført i dette Register, skal inden en Maaned efter Aarets Udgang tilstilles Vetenskapsakademien, som skal indføre alle paa denne Maade indgaaede Bestemmelser i et Generalregister over Naturmindesmærker.

En Fredlysning skal af Lensmanden fordres hævet i følg. Tilfælde:

- I. Hvis dette fordres af nogen, der beviser, at han i Tiden før Ansøgningens Indgiveness ejede bedre Ret til Stedet eller Del deraf end den, som i Følge Ansøgningen antoges for at være Stedets Ejer eller Indehaver af Brugsret etc., og mener at lide Indgreb i sine Rettigheder (saafrømt dette ikke er at anse for uvæsentligt).
- II. Hvis Stedet hører under Fideikommis eller lign. og Fredlysningen fordres ophævet af Indehavere, som ikke har medgivet Ansøgningen deres Anbefaling.
- III. Hvis Stedet er Boplads og Beboerne fordrer det.
- IV. Hvis Vetenskapsakademien skønner, at Stedets naturlige Beskaffenhed er undergaaet en saadan Forandring, at dets Bibeholdelse som Naturmindesmærke ikke mere har Betydning.
- V. Hvis Naturmindesmærket viser sig at være beliggende indenfor et Omraade, der eksproprieres til andet Formaal og dette ikke kan ske, uden at Naturmindesmærket lider Skade derved, og Fredlysningens Ophævelse begæres af den, som ved Ekspropriationen har erhvervet Jorden.

Er der gennem Lensmanden kommen Meddelelse om, at Fredlysningen er ophævet, skal denne Meddelelse indrykkes i Lenskundgørelserne og oplæses i den stedlige Kirke.

Er Beslutning om Ophævelse af Fredlysningen taget, skal Mindesmærket slettes af Registret og Meddelelse derom ufortøvet sendes Vetenskapsakademien.

Er Fredlysningen ophævet af anden Grund end Forandring af Stedets naturlige Beskaffenhed, maa Bestemmelse, hvorved Skade tilføjes Naturmindesmærket, ikke tages, før Vetenskapsakademien, paa Stedet har ladet foretage den Undersøgelse, der maa antages for ønskelig; dog skal denne Bestemmelse ikke gælde mere end 6 Uger efter at Beslutning om Ophævelse er taget.

Skønnes det ønskeligt af Hensyn til et sjældent Dyr, hvis Fangst eller Drab ikke er at henhøre til Jagt eller Fiskeri, at nedlægge Forbud uden fuldstændig Fredlysning, mod Efterstræben paa Stedet, kan Lensmanden udstede et saadant efter Ordre fra Vetenskapsakademien.

Til Fremme af videnskabelige Formaal maa Vetenskapsakademien meddele Dispensation fra Fredningsbestemmelserne, om hvilket det paalægges Vetenskapsakademien at give Lensmanden fornøden Underretning.

Overtrædelse af Forbudene straffes med Bøder fra 5 til 1000 Kr. Enhver er berettiget til at paatale saadan Overtrædelse. Af Bøder, som idømmes i Følge denne Lov, tilfalder $\frac{2}{3}$ Anklageren og $\frac{1}{3}$ Vetenskapsakademiens Fredningskasse.

Findes der en særlig Angiver, faar han Halvdelen af Anklagerens Del. Ikke betalte Bøder afsones efter den almindelige Straffelov.

I Tilslutning til foranstaaende Lov fremkommer: »Den svenske Naturfredningsforening« med følgende Spørgeskema:

- I. Findes der i Omegnen af Deres Hjem eller kender De iøvrigt noget hidtil mindre kendt Sted, som fortjener at beskyttes?
- II. Kan De give Oplysning om Steder, hvor man finder:
 - a. Ejendommelige Bjergformationer, Vandfald etc.
 - b. Ejendommelige, for vor Planteverden sjældne Vækster.
 - c. Sjældne Pattedyr, Fugle eller hele Kolonier af saadanne, som løber Fare for at udryddes, hvis de lades uden Beskyttelse.
- III. Kan De anføre Eksempel paa, at Natursjældenheder af ovennævnte Art er kommen under Beskyttelse, eller i Modsætning hertil kan De give Oplysning om noget Tilfælde, hvor et Naturmindesmærke er bleven tilføjet Skade eller fuldstændig forstyrret.
- IV. Har De Kendskab til noget Sted, hvor en uforsvarlig Handel med sjældne Plante- eller Dyrearter, Fugleæg etc. finder eller har fundet Sted?

Meddelelse herom bedes indsendt til Bestyrelsen for den svenske Naturbeskyttelsesforening.

DANSK JAGTFORENINGS REPRÆSENTANTSKABSMØDE.

(Dansk Jagttidende, Juli 1910).

Vi gengive nedenstaaende Udtalelser fra Dansk Jagtforenings Aarsmøde; de ville sikkert interessere vore Læsere, og mange ville glædes over at erfare, at Jægerne have truffet den Bestemmelse, at Præmieringen for Nedlæggelsen af Rovfugle ophører med Udgangen af Aaret 1910.

»... Justitsraad Hald fik derpaa Ordet og vilde foreslaa, at man gik over til en ny Anvendelse af det Beløb, der bevilgedes til Præmier. De større Rovfugles Tal var nu bleven saaledes reduceret, at de ikke længere var en Fare for vor Vildtbestand, medens derimod Kragerne tog til og voldte store Ødelæggelser. Han ønskede derfor, at man skulde støtte lokale Jagtforeninger, som selv optog Kampen mod denne Plage ved at udsætte Præmier for Nedskydning af Kragerne og Indsamling af deres Æg.

Baron H. Rosenkrantz vilde gerne slutte sig til dette Forslag. Rovfuglene var taget meget af i Tal, og blandt Ornitologer havde Præmieringen af dem i de senere Aar vakt en Del Animositet, som man nu nok kunde tage Hensyn til.

Godsejer Lichtenberg vilde ligeledes støtte Halds Forslag. Rovfuglene vilde nok blive skudt alligevel, hvor de gjorde følelig Skade. Kragerne fik derimod Lov til at gaa fri, undtagen paa de forholdsvis faa Steder, hvor der var indført rationel Jagtpleje.

Skorvider Steenberg var af samme Mening, men vilde kun have Præmierne til at gælde for de første Foraarsmaaneder, dels fordi man da ramte vore egne Krager, dels fordi der ellers kunde opstaa Fare for, at Kragerne blev skaanede som Ynglefugle for Præmiernes Skyld.

Hofjægermester Collet vilde ogsaa slutte sig til Halds Forslag, ikke af ornitologiske, men af rent jægermæssige Hensyn. Rovfuglene faldt nok alligevel, men det gjorde Kragerne ikke, og de var nu langt den største Fare for Vildtet. Men man skulde ikke indlade sig paa at støtte Indsamlingen af Æggene, dels fordi dette let kunde blive uoverkommeligt, dels fordi der skulde særlig Sagkyndighed til for at kende Graakragens Æg fra Raagens.

Baron Rosenkrantz sluttede sig til de sidste Bemærkninger, og Hofjægermester Collet pointerede, at det var Hjælp til Selvhjælp, der burde bringes, hvortil Justitsraad Hald bemærkede, at det netop var hans Forslag.«

Efter at endnu en Del Talere havde haft Ordet, »vedtoges det

at støtte lokale Jagtforeninger, saa langt Bevillingen paa Part 6 rækker, i at præmiere Nedlæggelsen af Krager i Maanederne April og Maj med indtil Halvdelen af de Beløb, disse Foreninger selv vilde anvende paa denne Sag, og at denne Beslutning skulde træde i Kraft i Aaret 1911, medens Præmieringen for Nedlæggelse af Rovfugle ophører med Udgangen af 1910.«

E. L. S.